

‘Geber anne!.. Çünkü seni seviyorum’

SİBEL KIR

“Geber Anne”!.. Ne kadar irkiltici bir isim! Nasıl bir evlat bunu diler? Neden? Roman, daha ilk bölümde bu sorulara, aklımıza gelen başka sorularla birlikte cevap verir. Anneliği yüceltilen ve alçaltılan taraflarıyla birlikte ele alır. Bu yazıda, sevginin ve ruhi yaraların kaynağı olan anne ekseninde, roman kişilerinin ‘sevme’ sorunundaki konumları değerlendirilecektir.

[illegible]

Böylece baştaki yıkıcı yönü, gözler önüne serilmiş olur. Asına olduğumuz kadın-erkek aklı yerine ane-ogul aşkını içine işlenmesi, meselenin daha geniş kapsamlı düşünülmesine imkan sağlar. Her birey için aşkla bağlı olduğu kişi, kişi, ane; daha genel manada ise bütün bakımını üstlenen kısırdır. Bebek, ilk erotik nesnesi, ilk sevgilisi, ilk dostu, ilk yolda arkadaş olan ane, aneyle bağdaşmış ve aneyle birlikte dünyaya girer. Her baba tahakküm kurmak ister. Paylaşmaz bir de tahammül de söz konusu olmaz bu ilişkide. Melek'in aşkına ortak olan başka bir kişi ihtimali doğduğunda, Tayfun'un yüreğini kaplayan duygu artı hasete dönüşür. Hasid kişi, kendisine has vermesini istediği nesnenin başkasının hazzına hizmet ettiğini

görsü ya o başkasını ya da bazı nesneleri yok etmeyi arzular. Ta'fayn'ın haset duygusu öyle güçlüdür ki annesinin intiharıyla tükenmez. Yas tutunması gereken dönemde önce annesinin resmi üzerine düşkünyü yapıp kendisini gösterir, ardından Melek'in bütün fotoğraflarını yakar. Geçmişin yıkımı, annesinin kurduğu düzeni devam ettiren evin yıkılmasını tamamlar. Babası, ağabeyi, babasının (çalışanlar), kendisine sefkat ve merhamete yaklaşan kadınlara da Ta'fayn'ın zaliz davranışlarından nasibini alır. Her trafide yakılabileceği kimse kalmayınca köpeği Comar / Kara'ya evinde inzivaya çekilir. Bu inziva, özükümlü derinleştirme ve hizmet eder.

Tayfun, on yedi yıllık cennet yaşamını
na karşılık on yedi yıl da cehennemine
hayaatı yaşadından sonra 34 yaş günün-
de sevgili öğrenim bilmez onarınımı
askıya-ğışla, Kerem'e her karışık
hile" diye yazmıştı. Kerem'in "Kerem
hile" diye yazmıştı. Kerem'e "Kerem'e
Kerem'in Aşlı'sı olan Tayfun, aslına
ama yolculuğu çakar. "Ya benim bir
halim, çok derin bir derinden kaynaksız
nyorsay! Asla değilmiş! Sevgi nedime
çoktan unuttumum?" sorusu, sanki
Tayfun'un tayfunluğun varacağı akide
diğer. Kerem'in "Hezimet yazı (sevgi)
değil miydi?" sorusuna Tayfun'un
"Hayır, Kerem, ben yazdım. Ben yazdım
da anlatılan Tayfun'un arayış olmanın
sımlarını aşar, 'hepimiz'e sırayet eder
İsmailioğlu soyadı kutsal kıldıklarıdır
bu yüzden seçilmiş bir sembol olabilir
okunabilir. Tufan da Nuh Tufan'ın
göndermesi olan bir isimdir. Şükran
ise Melanie Klein'in Freud ve Şükran
ise Melanie Klein'in Freud'e göre
ekleği gibi yitici yitici yitici yitici
eder ve hasretin karıştırdı. Bu durum
bizi Tayfun'un sevmeye macerasını,
kutsal kıldıklarıdır kışkırtılara paralel oku-
may dadev eder.

Erich Fromm, "Sevme Sanatı" adlı kitabında Adem'e Havva haykâsinden başlayan çeşitli kussalları sevgi içerip içermediğini göze değerdendir. Yasağı meyveyi yedikten sonra sorguya çekilen Adem'in, Havva'yı korumaya, savunmaya çalışmak ya da hiç olmazsa suç ortak olmak yerine eşi suçlamasını, sevmeyi henüz bilmesinden kasıtlı olarak görür. Şükran ise yasağı ilişkisine dair verileri rağmen Melek'e duyduğu aşk ve sevgiden vazgeçmeye ömrünün geri kalanında yeni bir sevgi arayışına da girmeden hatıralarıyla yaşamayı seçer.

Nuh Tufanı, dünyanın kötülüklerle dolması yüzünden sularla kaplı ilk haline, özüne döndüğü olaydır. Erich Fromm bu olayı tufandan önce Tanrı'nın da sevmeyi, affetmeyi bil-

mediji, gönderdiği yıkım sayesinde yarattığı şeyi sevmesini öğrendiği şeklinde yorumlar. Bu yüzden de bir daha tekrarlınmadığını belirtir. Tufan, "Baptım olursa olsun annesine olan duygularını değiştirmekmekte ısrarlıdır. Utulur annesini yeterli anlayamamış olmanın dolay kendisini şöyle sorgular: "O kadar mutlu görünüyorlardı ki. Meğer değilmiş... Hiç mesut olmamış, mesutmuş gibi davranmak nasılsa böyle, her bunu düşündüm..." Kocanın ve büyük oğulun sevmе konusunda mesafe katetmiş olduklarını söylemek mümkünse de yazar bundan şüphe duyamaz. Kızın kırık anlarını romanda işlemeyi ihmal etmez.

Birbirlerine karşı başka olan ane anne ve küçük oğul, daha tutuklu, dolayısıyla tutuklayan düşüğü dünyalarına sahiptiler. Tayfun'un dünyaya gelmiş hikâyesini bu tutuknun da başlangıcıydı. Doğduktan sonra bir türlü nefes almayan morarmış oğlunu Melek, doktorların elinden sıralar arar, "Uyan aşkım!" diye ağlayarak öper. Oracıkta yuturduğundan Öpmeyle uyanıyordum, bir türlü duymuyordum..." ninnisiyle söyler. Bebek gözlerini acıp açılmaya başlar. Melek, külmürü ninnisi; Michelangelo'nun "Adem'in Yatılışı" freskindeki parmakların temasını öpücüğe çevirmiş gibidir. Bu ritüel, on yedi yıl boyunca her sabah tekrarlardı. Tayfun biraz da bu yüzden yetişkinliğine bir türlü ilerleyemez.

Tayfun, kendisine tatsız kasalada yapan arkadaşını Nafi'ye karşı, annesinden öğrendiği yuvarkak masası oyununu oynar. Ardından Nafi, doğum günü için Tayfun'a Erbu'ların evinde bir sürpriz partisi hazırlar. Tayfun, oyun sayesinde Nafi'yi hıyaza getirdiğini düşünmüştür. Nafi ise porno seyrederek kendine Tayfun'un cinsel deneyimi olmadığını öğrenmiş, doğum günü hediyeli olarak ona Erbu'ya sevsine ayarlamıştır. Nafi'nin planını anladığında Tufan, kendini tuzağa düşürmüş, çirkefe, içgüçleri batmış hissedir; bir an önce terzimiz annesine ve yuvasına dönmeye uğraşır. Eve varınca da annesini yatağında bir erkek basar.

On yediyasında bir erkeğin cinsellikten iğrenmesi, kadın olarak sadece annesini tanıdığı için cinsel ilişkisi annesine ve babasına ama tabii ki öncekile annesine yakıştıramaması manidardır. Cinselliğin keşfetmesinin romanın başında dustayın vücudunu incelemesinde rağmen, algılamış döneminde insanın bedenine algılanması biçiminde açıklamak da zor. Oysa oğlunun ona böyle bir asla başa bağlı olduğu bilgisi Tayfun'un bedeninin değişimin çokluğu karşısında yönlendirilebilir. Onda görüldüğü müzeye büyümeyi durdurma, hatta

zamanı gereziyî alma ve anme rahmine
geri dönme düşünür. Anneyi başkasını
oğru nesnel olan bir cinsel varlık ola-
rak algıladığına ithinalar karın vermesi
de buna bağlanabilir. Ance arade, oğru
nu yaşaması için kendini ortadan kal-
dırması secer. Bu, aynı zamanda oğru-
ya bimesini için hayat tanzim demektir.
Anne var olduğu sürece Tayfun bir
kadın olarak yaşamıyordur. Kadını
harından sonra da bimesini. Annesini
öptüyle "dipdik", zıpkın gibi" uyanan
Tayfun'u, baska bir kadının karışısına
arzu oldu "dipdik, zıpkın gibi" bir er-
kek olarak görmeizy roman boyunca.
Sadecce anesini ve bir yönüyle annesinin
renkarnasyonu olan Kenan karışısına
arzulardur Tayfun. Bunca yıl boyuncu
kadın düşmanlığıyla hareket ettiği ta-
ma ve belki de tecavüzleriyle hunc alması
daha da gelirli olur.

Erich Fromm'a göre anne, yavrusunu bu kadar: önce bedeninden dünyaya, sonra memesinden dünya nimetlerine, sonra kucagından yürüme. Her ane sefakte yavrusunu korur; ama sadece sevmeyi bilen anne yavrusuna kendine güvenmeyi ve başkalarına bağımlı olmadan bir hayat kurmayı öğretir, onu özgürlüğe bırakır. Ancak Melek, böyle sevmeyi bilen anneden değil, sevmeyi öğrenen anneden doğmuş. Tevrik ki Melek, Tayfun'un kendisine bağımlı yaşamasını istiyor. Başka türlü davranmayı seçme hakkı tanısa da, Erçettiği, aile dışındaki insanlara güvenilmeceydi, düş dünyanın tekinsiz olduğu, ama maskeler, oyunlar, taktilerle yaklaşılabileceğindi. "Evren dost canlısı bir ver değil, dostun benim" der adeste.

[illegible][illegible]

"Sebeğ gerektirmez. Sevdim gibi". anlayışla Taftın'a âşk olan "ışık gibi" Kerem, yavaş yavaş Taftın'a sevmeyi öğretir. Çecimsine, anesine, benliğine, ailesine, hayatına, geleceğine, şakası değiştirir onı. Bedenini bir sarılgına onı korkutan içimdeki kadına, Melek'e, teslin eden Kerem, ogulların anesyle hasretini kapatmasına vesile olur. O sırada gözlerinin sessiz ağları, "Sevdim" demek için "ışık gibi" Taftın. İkinci kez zamanda yolculuk yapıp 17, yaş gününe döndüğünde de kendi "alak" gibi, "ışığı" gibi ve "sevmeyi" bilme "ışığı" yüzüyle. Taftın'ın "Sevdim" demek için "ışık gibi" Kerem ona "ışık" olur, onun gözlerini açar; böylece Taftın yeniden doğar. Ama zaten Kerem de, Melek'in oğlunu onarmak üzere yeniden doğduğu kişi değil midir? Bu durumda oğul yeniden doğması bu sefer de doğuran aynı "ışık" değil midir aynı "ışık" mı?

Anne, oğlu için bir kere ölmüştür; bin kere daha ölmeye vaadinde bulunur. Bu seçim ne derecede kadar diğergâmkâh olarak değerlendirilebilir? Metinde defalarca dünyaya gelinebileceği fikriyle bir denge sağlanmaya çalışılsa da sevgi öldüren değil yaşatan, yaratan bir güç olmalıdır. Melek ve Tayfun'un yolculuğu ise böyle bir sevgiyi ulaşmanın ne kadar zor ve dolambaçlı olduğunu göstermektedir.

Bir ‘dedikodu’ nun yeniden yazımı: “Ateş Canına Yapışsın”

ÇAĞLAYAN ÇEVİK
caglayancevik@gmail.com

[illegible]

Hikâye şöyle başlar; Eski Ahit'e göre yaratılış üçüncü gününde, Tanrı'nı bu baş meşeli, aynı zamanda safâğı oğlu olan Lucifer, Adan Bahçesi'nde göz kamastırıcı mücevherler arasında gezintici çıkar. Yücedü kamu, topaz, ay, taşı, sarı kamu, oniks, yeşim, laciverti taşı, firuze, zümrüti, çeşitli cesit değeri taşların ışığı ile parıldıyor. Kalkma ve öyma işler hep altındandır. Tanrı tarafından bütün halkların koryucusu olarak görevlendirilen Lucifer, bir müddet son derece ıhtiyatlı ve saygılı davranır. Ne var ki çok geçmeden

[illegible]

Yazının başından beri kutsal metinleri, kitapları anmamıza vesile olan kitap, "Ateş Camına Yaşışın" da Sezgin Kaymaz bu soruya kendi cevabını veriyor. Hangi din, hangi kültür olursa olsun hepsinde insanlığa dair ilk ortak vak'ayı, Cennet'ten kovulmayı, anlatıyor Kaymaz. Aynı şekilde Şeytan'ın ilk ötelenen olmasını... Tıpkı diğer kitaplarında bir şekilde 'ötelenen'leri anlattığı gibi...

Yasak meyvenin yenmesiyse insanın
Cennet'ten kovulup Kışkım'ı e kadar
dünyada yaşamak zorunda bırakıl-
mış hemizimin bildirdi bir hikâyedir.
Cennetten kovulmadan önce ilk insan
Âdem, toprakran ve plütondan yaratıldı
ve bu iki topraktan nefesini alan her
leylek o can vermiş ve daha önce
yaratıldığı Cennet varlıklarının ona se-
deme istemistir. Şeytan ise kendisi
yaradılış özelliklerini mukayese ederek
secdede emeye yavaşlamış ve cennetin
bütün düzenini altüst etmiştir. Bu da
bildirilmiş hikâye. Bilmedigimiz kısım
ise arada yaşanamlardır... "İlk kelimesi
çık" olan Âdem'in yolculuğunun başla-
masıyla başlayan Allah kaleminden
yazılan "ilk" hikâyesidir bilmedigimiz,
belki bilinmesi imedemegimiz. Sezgin
Kıymaz, "Ates Canına Yayıpsın" da bu
detayları anlatıyor. Ama aslî önemi
aktarıcı biçimi...

Orhan Pamuk, "Kara Kitap"ta kahramanı Galip'e Celâl Salik'in itirafını şöyle hatırlatır: "(...) Rüya, yolda aldıkları pastaları atıştırırken, Celâl birçok

Köşe yazıları, belki de hepsini başla-
rızlar yarımlarımıza yazdığını söyle-
yen önemli olanın yeni bir şey yaratmakla il-
halleri harikalar bir köşesinde, bir uçunda
bulunuyor. Bu köşelerin her birinde bir
şeyler ekler, bütün köşe yazılarını baş-
kalarının aldığını ileri sürerdi... (*)
Tıpkı binlerce yıldır anlatılan Âdem'in
ve Seytan'ın hikâyesini köşesinde,
ucundan değıştirmek yeni bir şey söy-
leyen Seytan Kuyamaz'ın yaptığı gibi
kuyamaz köşesinde, köşelerin her birini
yazı bicipimi açıklarken, herhangi bir
kürüm yazı analıyışa, planlayışa, hesap-
layışa kuyurgayda ilham ile ve deyim ve
rindesine konuşa konuşa, kahramanla-
rını konuşma konuşmaya yazıyor Kuyamaz
köşesinde. Zaten bu yönüyle, Seytan Kuyamaz
konuşma konuşma konuşma konuşma
unsurların, fantastik, klasik yazı be-
leneksel olanın köklerini zıddı költür

çeleneği de aklamak ve doğrusu ola-
caktır. Tuhaf biçimde bunlar masallar,
destanlar, efsaneler, maniler, söylence-
ler kadar 'söyleniler'dir de. Diğer
deyişle "dedikodu" Gereketen de yazılı-
bir 'kaynağa' dayanmayan, sözlük ana-
mıyla bile bakıldığında; dedikodu gere-
cek bir olayı, kişiyi anlata bile içinden
kaynakları, kayıtları, belgeleri, kanıtları
olarak bahkütüna Batı'da romanın
doğuşunu sağlayan unsurlar arasında
'günah çıkarma' olgusu göz önünde
bulundurulurken, 'günah çıkarma' ni-
yaygın olmadığı veya hiç olmadığı to-
pumlarda 'günah dillendirilir'. Bu bir-
çok mitolojik anlatıda da, kıssada da
görülmektedir. Hikâyelerinde de 100
Gecelik Masallar'da da aşkı yükarı bir
binin yaptığını 'dillendirmek' üzerine
seyredir...

En kaba anlamıyla bile 'dedikodu'yu kolaylıkla geleneksel 'sözlü kültür'ün ürünleri arasına koyabiliriz. İsrar

la koymayacaklar çıksa bile, sizin Kuzay'ın romanlarında bu unsurun derece etkililiği bir biçimde kullandığını dikkat edebilirsiniz. Bilhassa "Ates Kanna Yapsın!" da Seytan'ın o menfur çağrısı duyulup(!), mutlak 'secdeler' emriyle kuzayçı çıkandığında, Kuzay'ın bu boyunduruğa karşı bir 'dedikodu' kullandığını karşınıza çıkar ki, bu durum aynı zamanda binlerce yazar için, Havva için, Seytan için hatta 'yılan' için anlatılanları bir tür türevdir. Çünkü aslında ne olduğunuzu tam olarak bilmediğimiz, bilemediğimiz, birilerinin uydurduğu yasa birirlerine vahyeden (!) bu hadise nasıl ilk seçilmiş olarak insanın yer aldığı ilk hikâyeye, bunun yanlışla da aynı şekilde bir dedikodu halindeydi. Kuzay'ın romanında Adem'e!le Azazel bir araya gelene kadar Azazel onun sürekli methiyeydi. Dolaylı olarak da olsa Azazel'e! başlayan ürperti 'dedikodu' silsilesi Cebrail ile devam edip, bütün melekleri ve varlıkları sürer: Azazel'den zaman zaman çıkıp, 'kudretli' ve 'büyük melekler'le Adem'in dedikodusunu yapar!¹ Üstelik zaman zaman Seytan Kuzay'ı bunu tersine derer. Örneğin roman boyunca bize anlatıldığı o meşum hadise; aslında Adem'in "seytanca" birtakım düşünceler yürüterek bazı şeyleri sorguladığını, yasadı aşmadı neden haram kıldığını sorgulduğunu, bu yüzden aslında suçunu 'büğünmüş' olduğunu anlatıyor. Bu noktada, Kuzay'ın genel kauda olduğu gibi; Azazel buna sebep olmasın, ama kakab yine onun başına patladımı!²

Diğer romanlarında kullandığı farklı 'sözlu kötler' unsurlarının yanında kahramanlarını da çoğu zaman bir 'dedikodu' şahnesindeymiş gibi konuturak Segin Kaymaz "Ates Canına Yaptığın" da çok basit bir hatıratında "Dedikodu"nı kınayan halini baktığını, bazı savlar, şikâklar, çoğ yaşlara sebep olan hadiseler her yerde kendini göstermiş, aslî sevgili kimin yaptığını sorgular. Tabii tepeşinde kosmadın... Segin Kaymaz, en basit anlamları; yavaş maye-nin yemmesinin sebebi Azalî mi, yoksa onun yemene neden yavaş olduğunu zannediyorsun? diye sorar. Bu soru hatıralarında da Gevâbi, dedikoduyu kimin duyduğunu çoğ değışir!

*Orhan Pamuk, Kara Kitap, s: 264, YKY 2013.